

Resources for enhancement the effectiveness of extracurricular physical education and sports activities in pre-secondary degree

Rosica Chausheva

South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad, BULGARIA

Faculty of pedagogy, Department of theory and methodology of physical education

Received on 15 October, 2016.

Accepted on 01 November, 2016.

Published on 31 March, 2017.

Abstract

This report attempts to justify the need for outside class forms in physical education and sport that create opportunities to enhance the Outcome of the educational process. Analyzed the results of a survey with teachers and headmaster of pre-secondary education.

Keywords: extracurricular activities, physical education and sports training process

Националната система за физическо възпитание и спорт в нашата страна е в процес на преустройство. Вече повече от 20 години в българската образователна система текат реформи, които засягат всички изучавани предмети, в частност и предмета физическо възпитание и спорт, като неразделна част от общообразователната подготовка на учениците. Извънкласните форми по физическо възпитание и спорт, като част от този процес, се съпътства също от много трудности, които следва да бъдат преодолени. Редица специалисти полагат усилия за създаването на нов модел, който да функционира ефективно в условията на пазарната икономика и развитието на гражданското общество.

Физическото възпитание е важен фактор за подобряване на здравето на учениците, чрез своя специфичен, но универсален характер на въздействие, е незаменимо средство за добро физическо развитие. Здравният и формирационният ефект на физическите упражнения и спорт е неоспорим. Включването на предмета „Физическо възпитание и спорт“ в общообразователния минимум, задължителен за всички ученици, с определен хорариум от часове го прави матуритетен предмет. Учебната дейност е регламентирана от Министерството на образованието като задължителна, с определен седмичен брой часове (Попова & Колева & Паскалев 2002: 97).

Часовете по физическо възпитание и спорт са недостатъчни и не са в състояние да осигурят необходимата двигателна активност на учениците, също и ограниченото време на часовете, които са с продължителност 40-45 минути не позволява на учителите достатъчно да работят за развитие и усъвършенстване на двигателните качества и способности на подрастващите. Всичко това води до влошаване на двигателната активност и физическата дееспособност и проява на редица негативни явления, като тютюнопушенето, използването на наркотични вещества, дълго засядане пред компютрите и безделно скитане по улиците и кафетата.

Извънкласната спортна дейност трябва да съдейства за по-нататъшното физическо изграждане на учениците, за ангажиране и осмисляне на свободното време със занимания със спорт. Нейната основна цел е да продължи изграждането на физическа дееспособност и да създава благоприятни условия за спортуване, жизнено необходимо за доброто здраве и пълноценно физическо развитие.

Извънкласните форми, разглеждани като част от физическото възпитание на учениците трябва да станат елемент от цялостната национална здравна програма, чиято

главна цел да бъде изграждането на здравна култура у подрастващите. Успоредно с това извънкласните форми по физическо възпитание и спорт трябва да гарантират и осигуряват добро психическо здраве и самочувствие, емоционален комфорт на подрастващите, защита срещу треса и стресовите въздействия, преодоляване на умствената преумора и множество критични ситуации в ежедневието (Милева 2002: 102).

Заедно с урочните форми на занимания, походите, състезанията и игрите организирани от училището, извънкласните дейности имат за цел не само обогатяване на двигателната култура и подобряване на физическата дееспособност, но и сериозно противопоставяне на обездвижването (хиподинамията), което ни застрашава с намаляване на работоспособността, здравето и дегенерацията на всички органи и системи на тялото.

Извънкласните форми в съчетание с учебното съдържание по физическо възпитание и спорт обезпечават единство, системност и непрекъснатост на възпитателния и образователния процес по този предмет. Тези форми заемат важно място в системата на образование. Те биват определяни като част от учебно-възпитателния процес, като необходимо допълнение към учебните занятия, като част от системата на възпитанието, като свързващо звено между училището и живота.

Независимо от факта, че ефективността на учебния процес по физическо възпитание и спорт е въпрос проучван задълбочено от редица спортни специалисти (Георгиев 2006, Костов 2006, Томова 2013 и др.), неговата актуалност се налага от необходимостта за системното му проследяване, според постоянно изменящите се условия за живот на подрастващите в училище и извън него и учебни програми, по които те се обучават.

Ръководени от идеята, че едно от условията за пълноценно реализиране на извънкласните форми по физическо възпитание и спорт е съзнателно отношение на директори, учители и ученици към него като обект на педагогическо въздействие, си поставихме за **цел:** *проучване и анализиране моментното състояние на организация и реализация на извънкласните форми по физическо възпитание и спорт в прогимназиалния етап на основната образователна степен.* За постигането на така формулираната цел е необходимо да бъдат решени следните **основните задачи:**

1. Да се разкрие състоянието на проблема в извънкласните форми по физическо възпитание и спорт върху основата на наблюдение, личен опит и анкетиране на директори и учители.
2. Да се проведе анкетно проучване за мнението и отношението на директори и учители към извънкласните форми по физическо възпитание и спорт.
3. Да се направи анализ на ефективността и проблемите на извънкласните форми в прогимназиалния етап на основната образователна степен.

За реализиране на поставените задачи на изследването са използвани следните изследователски **методи:**

1. **Теоритичен анализ и синтез** на специализирана литература и периодични педагогически издания и нормативни документи.
2. **Педагогическо наблюдение** на процеса по физическо възпитание и спорт в прогимназиалния етап на основната образователна степен по отношение реализирането на извънкласните му форми.
3. Социологически методи – **анкета.**

За нуждите на изследването е разработена конкретна анкета за директори и учители по физическо възпитание и спорт, за тяхното мнение относно провеждането на извънкласните форми.

Изследването е проведено през периода 2013-2015 год. и е осъществено с 62 учителя като 15 от тях са директори на основни училища и 47 учители по физическо възпитание и спорт. Анкетирането е осъществено на териториите на общините: Благоевград, Сандански, Гоце Делчев, Хаджидимово, Разлог и Дупница.

Апробиране на резултатите от анкетното проучване с учители и директори

Анкетната карта се състои от 11 въпроса от смесен тип. Въпроси 3, 4, 6 и 8 са от затворен тип и предлагат три варианта на отговор. Единствено при въпроси 7, ако е направен избор „не”, се изисква от участника в анкетирането свободно да сподели своето мнение. Въпроси 1, 2, 5, 9, 10 и 11 са от отворен тип и изисква фактологична информация. С това се цели максимално обективно анализиране на „търсената” информация от страна на изследователите.

Въпросите в анкетата ни дават информация за мнението на анкетираните, относно ефективността на извънкласните форми по физическо възпитание и спорт в прогимназиалния етап на основната образователна степен.

На **фигура 1** са представени резултатите от 1 въпрос: *Какво според вас е състоянието на училищното физическо възпитание и училищния спорт?*

Фигура №1

Анализът на резултатите показва, че 36% от анкетираните са посочили, че състоянието на физическото възпитание и училищния спорт е недовоелително, 29% са посочили, че състоянието е задовелително, 20% са посочили, че състоянието е добро, 10% са посочили, че състоянието е много добро и едва 5% са посочили, че състоянието на физическото възпитание и спорт и училищния спорт в момента е отлично.

На **таблица № 1** са представени резултатите от 2 въпрос: *Какви са най-сериозните причини за това състояние?*

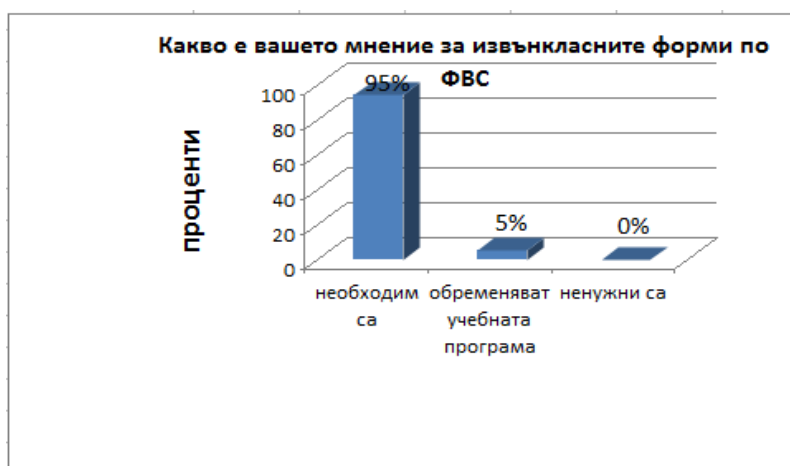
Таблица № 1. Резултати от анкетно проучване въпрос № 2

Какви са най-сериозните причини за това състояние?									
липса на материална база		липса на неквалифицирани кадри		липса на модел за провеждане на извънкласните форми		липса на отношение от страна на МОН и РИО		недостатъчен брой часове	
брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%
31	50	14	23	25	31	18	20	15	24

Анализът на резултатите показва, че 50% са посочили, че най-сериозната причина за незадоволителното състояние на физическото възпитание и спорт е липсата на материална база, 31% са посочили, че причината за това състояние е липсата на програми за провеждането на третия допълнителен час, 24% са посочили, че недостатъчният брой часове е основната причина за незадоволително състояние на физическото възпитание, 23% са посочили, че причината за това състояние е липсата на неквалифицирани кадри и 20% посочват, че причината за това състояние е недостатъчната подкрепа от страна на МОН и Регионалните инспекторати (*повече от 100%, което се дължи на повече от едно мнение*).

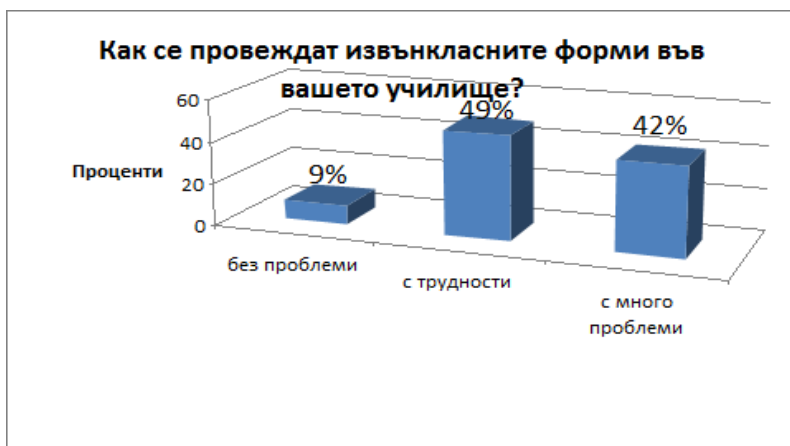
На **фигура 2** са представени резултатите от отговора на 3 въпрос: *Какво е вашето мнение за извънкласните форми по Физическо възпитание и спорт?* Анализът показва, че 95% от анкетираните са посочили, че са необходими, 5% са посочили, че обременяват учебната програма и 0% са посочили, че извънкласните форми са ненужни.

Фигура №2

На **въпрос 4** – *Как се провеждат извънкласните форми във вашето училище?* Резултатите са представени на **фигура 3**.

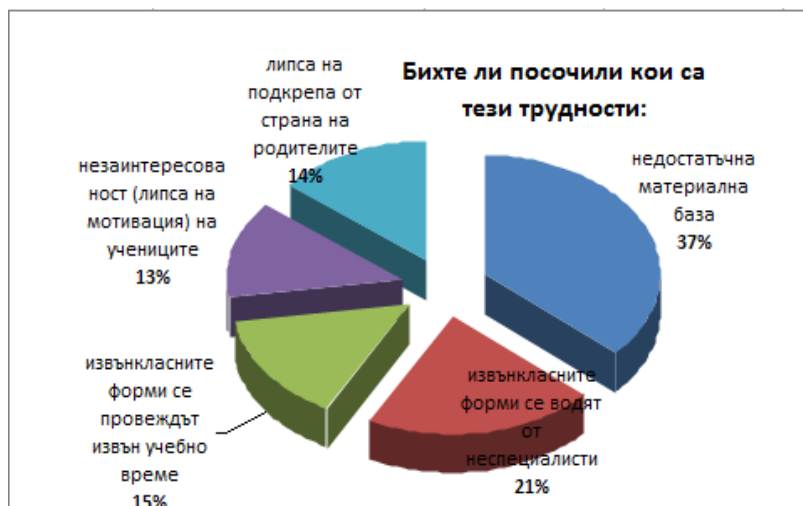
Фигура №3

Анализът на резултатите показва, че 49% от анкетираните посочват, че провеждането на извънкласните форми по физическо възпитание и спорт в тяхното училище се провежда с трудности, 42% споделят, че се провеждат с много проблеми и 9% споделят, че извънкласните форми се провеждат без проблеми.

На **фигура 4** са представени резултатите от 5 въпрос: *Бихте ли посочили кои са тези трудности:*

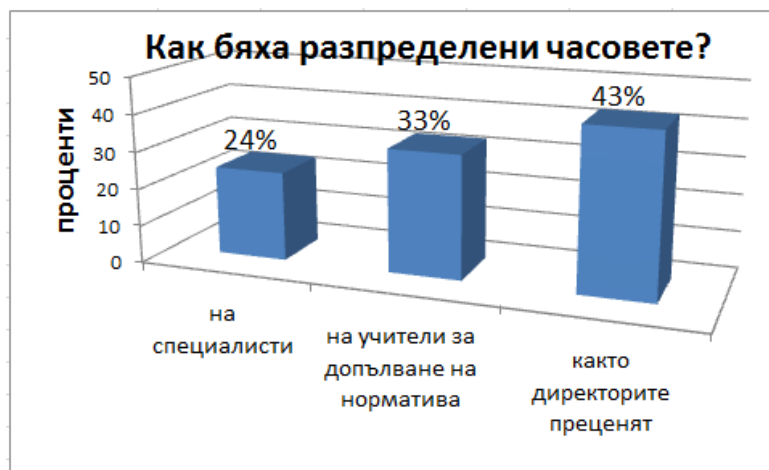
Фигура №4

Анализът показва, че 37% от анкетираните учители и директори, споделят, че основната трудност е недостатъчната материална база, 21% споделят, че часовете се водят от неспециалисти, 15% посочват като трудност, че часът се провежда извън учебно време, 14% посочват, че липсва подкрепа от страна на родителите и 13% посочват като трудност, че учениците са незаинтересувани от провеждането на извънкласни форми по физическо възпитание и спорт. *(С въвеждането на Закона за предучилищното и училищното образование от 01. 08. 2016 год., допълнителния час по физическо възпитание и спорт се провежда само от специалист)*

На **въпрос 6** – Как бяха разпределени часовете? 43% от анкетираните са посочили, че разпределянето на часовете е по преценка на директорите, 33% посочват, че часовете са разпределени за допълване на норматива на учители и 24% посочват, че часовете се разпределени на специалисти по физическо възпитание и спорт. Резултатите са представени на **фигура 5**.

Фигура №5

На **таблица №2** са посочени резултатите от **въпрос 7** – Смятате ли, че е достатъчен седмичния брой часове ЗП по ФВС?

Таблица № 2. Резултати от анкетно проучване въпрос № 7

Смятате ли, че е достатъчен седмичния брой часове Задължителна подготовка по физическо възпитание и спорт?							
да		не		предложете брой часове ако отговорът Ви е „не“			
брой	%	брой	%	3	4		
10	16	52	84	брой	%	брой	%
				38	73	14	27

Анализът на резултатите показва, че 16% от анкетираните учители и директори са посочили, че седмичния брой часове са достатъчни, а 84% са посочили, че броя часове по физическо възпитание и спорт през седмицата е недостатъчен. 73% от посочилите, че седмичния брой часове по физическо възпитание и спорт са недостатъчни са предложили часовете да се увеличат на 3 часа задължителна подготовка и 27% са предложили седмичния брой часове да се станат на 4 часа задължителна подготовка.

На **фигура 6** са представени резултатите от **8 въпрос** – *Извънкласните форми по ФВС се посещават от учениците:*

Фигура №6

Анализът показва, че 22% са посочили, че над 75% от учениците посещават извънкласните форми, 32% са посочили, че над 50% от учениците посещават и 46% посочват, че под 50% от учениците посещават извънкласните форми по физическо възпитание и спорт.

Резултатите от **9 въпрос**: *Учениците участват ли в избора на модулното обучение?* са представени на **фигура 7**.

Фигура №7

Анализът на резултатите показва, че 51% от анкетираните споделят, че учениците участват в избора на модула, а 49% споделят, че учениците не участват в избора на модула.

На **фигура 8** са представени резултатите от отговора на **11 въпрос: Кой е най-предпочитания модул от тях?**

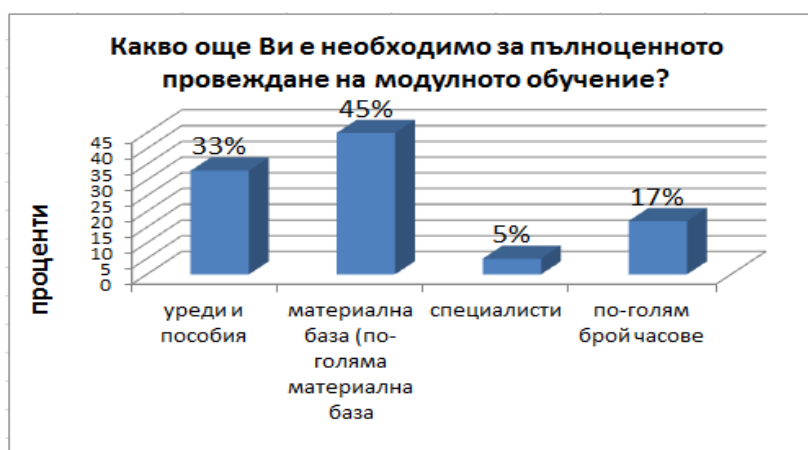
Фигура №8

Анализът показва, че 29% от анкетираните са посочили, че най-предпочитания модул от учениците е спортни игри, 25% са посочили, че това е модул туризъм, 12% посочват, че учениците избират подвижните игри, 10% посочват, че учениците предпочитат ски, 7% избират шах, 5% избират плуване, 4% избират аеробика и 8% посочват, че предпочитат други за модулно обучение като (фотография, фитнес, СИП).

На **фигура 9** са представени резултатите от отговора на **11 въпрос: Какво още ви е необходимо за пълноценното провеждане на модулното обучение?** Анализът показва, че 45% от анкетираните учители и директори са споделили, че за пълноценното провеждане на модулното обучение им е необходимо материална база или по-голяма такава, 33% са споделили, че са им необходими уреди и пособия, 17% посочват, че са им необходими по-голям брой часове и 5% споделят, че са им необходими специалисти по физическо възпитание и спорт.

Фигура №9

За постигането на по-добри резултати и подобряване на провеждането на извънкласните форми по физическо възпитание и спорт, трябва да се вземат под внимание следните неща: по-ефективен подбор и подреждане на учебното съдържание по модули; целенасочено подобряване на педагогическата и методическата работа на

учителя; засилване на творческата активност и утвърждаване на позитивно отношение на учениците към учебния процес.

Изводи:

1. Извънкласните форми по физическо възпитание и спорт дават големи възможности за използване на нови, гъвкави форми и методи на преподаване и обучение, които да водят до повишаване на крайните резултати.
2. Извънкласните форми по физическо възпитание и спорт се очертават като един от съществените фактори за повишаване на ефективността на учебно-възпитателния процес и за засилване на активността на учениците.
3. На този етап липсва конструктивна концепция (модел) за разпределение на учебното съдържание по модули и учебно образователни степени.

References:

1. Georgiev, Ath., (2006). Regulations and problems organizing and conducting the third lesson in ISF in Bulgarian school Nuchna conference with the international participation "PE and sport in the educational system" (Ed. SWU "N. Rilski", p. 20-23).
2. Law preschool and school education, prom. SG. 79 of 10.13.2015, effective from 08.01.2016, the
3. Popova, S., D. Koleva, P. Paskalev (2002). Extracurricular sports activities in Bulgarian schools. Extracurricular activities in physical education and sport, Proceedings and presentations from the National Round Table p. 97-101. Sofia.
4. Kostov, K. (2006). Pedagogical identification of school physical education. Blagoevgrad.
5. Mileva, E., (2002). Perspectives in developing extracurricular activities in physical education and sport. Extracurricular activities in physical education and sport, Proceedings and presentations from the National Round Table p. 102-105. Sofia.
6. Tomova, D. (2013). Extracurricular activities in physical education and sports, University Publishing "Neophyte Rilski", Blagoevgrad.